

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-16-1-7364-2/13

21. augusta 2013. godine

Sarajevo

Zamjenik predsjedavajućeg

Vijeća ministara BiH

Dr. **Nikola Špirić**, s. r.

Temeljem članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/02, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 13. stavka (2) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2013. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 100/12), Odluke o prijenosu ovlasti predsjedatelju i zamjenicima predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za interventno korištenje proračunske pričuve ("Službeni glasnik BiH", broj 10/13) i Odluke o utvrđivanju kriterija za korištenje sredstava iz interventne proračunske pričuve broj 01-02-1-2108-1/13 od 31.01.2013. godine, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donio je

ODLUKU O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2013. godinu, u iznosu od 3.000,00 KM Nedžadu Bešireviću iz Ostrošca, u svrhu jednokratne pomoći za liječenje.

Članak 2.

(Mjerodavnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Nedžada Beširevića.

Članak 3.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-16-1-7364-2/13

21. kolovoza 2013. godine

Sarajevo

Zamjenik predsjedatelja

Vijeća ministara BiH

Dr. **Nikola Špirić**, v. r.

Na osnovu člana 17. Zakona o finansirajućoj instituciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 13. stav (2) Zakona o Buџetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2013. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 100/12), Odluke o prenosu ovlašćenja predsjedavajućem i zamjenicima predsjedavajućeg Savjeta ministara Bosne i Hercegovine za interventno korištenje buџetske rezerve ("Službeni glasnik BiH", broj 10/13) i Odluke o utvrđivanju kriterijuma za korištenje sredstava iz interventne buџetske rezerve broj 01-02-1-2108-1/13 od 31.01.2013. godine, zamjenik predsjedavajućeg Savjeta ministara Bosne i Hercegovine donio je

ОДЛУКУ О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Član 1.

(Predmet Odlike)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće buџetske rezerve Buџeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2013. godinu, u iznosu od 3.000,00 KM Nedžadu Bešireviću iz Ostrošca, u svrhu jednokratne pomoći za liječenje.

Član 2.

(Nadлежnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odlike zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansirajućoj instituciji Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro račun Nedžada Beširevića.

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-16-1-7364-2/13

21. avgusta 2013. godine

Sarajevo

Zamjenik predsjedavajućeg

Savjeta ministara BiH

Dr **Nikola Špirić**, s. r.**940**

Na osnovu člana 17. stav 2. i člana 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 55. sjednici održanoj 26. juna 2013. godine, donijelo je

PRAVILNIK О ПРУŽАЊУ ИНФОРМАЦИЈА ПОТРОШАЧИМА О HRANI

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet i oblast primjene)

- (1) Ovim pravilnikom utvrđuju se opći principi koji garantiraju visok stepen zaštite potrošača u pogledu informacija o hrani, uzimajući u obzir razlike u percepciji potrošača i njihove potrebe za informacijama, uz istovremeno osiguravanje nesmetanog funkciranja internog tržišta.
- (2) Ovaj pravilnik se primjenjuje na subjekte u poslovanju s hransom u svim fazama prehrambenog lanca, kada njihovo djelovanje uključuje osiguranje informacija o hrani potrošačima.
- (3) Ovaj pravilnik se primjenjuje na sve vrste hrane namijenjene krajnjem potrošaču, uključujući hranu koju isporučuju objekti javne ishrane, te hranu kojom se snabdijevaju objekti javne ishrane.
- (4) Ovaj pravilnik primjenjuje se ne dovodeći u pitanje zahtjeve označavanja za pojedine vrste hrane koji su utvrđeni posebnim propisima.

Član 2.

(Definicije)

- (1) Za potrebe ovog pravilnika primjenjuju se sljedeće definicije:
  - a) "Hrana", "Zakon o hrani", "poslovanje s hransom", "subjekat u poslovanju s hransom", "maloprodaja", "stavljanje na tržište" i "krajnji potrošač" kako su

- definirani Zakonom o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04);
- b) "prerada", "prerađeni proizvodi" i "neprerađeni proizvodi" kako su definirani u posebnom propisu o higijeni hrane;
  - c) "enzimi u hrani" kako su definirani u posebnom propisu o enzimima u hrani;
  - d) "prehrambeni aditivi", "pomoćne tvari u procesu proizvodnje" i "nosač" kako su definirani u Pravilniku o uslovima upotrebe prehrambenih aditiva u hrani namijenjenoj za ishranu ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08) i Pravilniku o upotrebi prehrambenih aditivima osim boja i zasladičavača u hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08);
  - e) "arome" kako su definirane u posebnom propisu o aromama i nekim sastojcima hrane sa osobinama aroma za upotrebu u i na hrani;
  - f) "meso" "mehanički odvojeno meso", "prerađevine od mesa", "riblji proizvodi", i "mesni proizvodi" kako su definirani u posebnom propisu o higijeni hrane životinjskog porijekla;
  - g) "oglašavanje" kako je definirano u članu 28. Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06).
- (2) Pojedini izrazi u smislu ovog pravilnika imaju sljedeće značenje:
- a) **informacija o hrani** je informacija u pogledu hrane koja je dostupna potrošaču preko etikete, drugog popratnog materijala ili na bilo koji drugi način, uključujući moderna tehnološka sredstva ili verbalnu komunikaciju;
  - b) **propisi o informacijama o hrani** su propisi kojima se utvrđuju informacije o hrani, a posebno njen označavanje, uključujući pravila opće prirode koja su primjenjiva na sve vrste hrane u posebnim okolnostima, ili na određene kategorije hrane i pravila koja se primjenjuju samo na posebne vrste hrane;
  - c) **obavezna informacija o hrani** označava podatke koji u skladu s propisima, moraju biti pruženi krajnjem potrošaču;
  - d) **objekat javne ishrane** je svaki objekat (uključujući kiosk na vozilu, fiksni ili prenosivi kiosk), kao što su restorani, kantine, škole, bolnice ili ugostiteljski objekti u kojima se, tokom poslovanja, priprema hrana koja snabdijeva krajnjeg potrošača;
  - e) **zapakirana hrana** označava svaki proizvod koji se kao takav prezentira krajnjem potrošaču ili objektu javne ishrane, a koji se sastoji od hrane i pakiranja u koje je hrana stavljena prije prodaje, bilo da to pakiranje potpuno ili samo djelimično zatvara hrana, ali u svakom slučaju na takav način da se sadržaj ne može promijeniti bez otvaranja ili promjene pakiranja; "zapakirana hrana" ne uključuje hrana koja se pakira u prodajnom prostoru na zahtjev potrošača ili koja se pakira za neposrednu prodaju;
  - f) **sastojci** označavaju svaku supstancu ili proizvod, uključujući arome, aditive i enzime u hrani, te svaki sastojak u složenom sastojku, koji se upotrebljava u proizvodnji ili pripremi hrane i koji su prisutni u konačnom proizvodu, čak i u promijenjenom obliku; ostaci se ne smatraju "sastojcima";
  - g) **mjesto porijekla** je mjesto iz kojeg hrana potiče, ali to nije "zemlja porijekla" utvrđena u čl. od 20. do 23. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 57/04); naziv, poslovni naziv ili adresa subjekta u poslovanju s hranom na etiketi nije pokazatelj zemlje porijekla niti mjesta porijekla u smislu ovog pravilnika;
  - h) **složeni sastojak** je sastojak koji je sam po sebi proizvod više sastojaka;
  - i) **etiketa** označava svaku oznaku, žig, marku, slikovni ili drugi prikaz, pisani, otisnut, otisnut putem matrice, označen, reljefan ili utisnut na ili priložen uz pakiranje ili spremnik hrane;
  - j) **označavanje** podrazumijeva svaku riječ, podatke, robne žigove, zaštićeni naziv, slikovni ili simbolički prikaz koji se odnosi na hranu i koji se nalazi na bilo kojem pakiranju, dokumentu, obavještenju, etiketi, obruču ili privjesnicu a koji prate ili se odnose na tu hranu;
  - k) **vidno polje** označava sve površine pakiranja koje se mogu pročitati s jedne tačke posmatranja;
  - l) **glavno vidno polje** označava vidno polje pakiranja koje će potrošač najvjerovaljnije prvo primijetiti za vrijeme kupovine te koje potrošač daje mogućnost da proizvod odmah prepozna u smislu njegovih svojstava ili prirode, te gdje je to primjenjivo, njegov zaštićeni naziv. Ukoliko pakiranje ima nekoliko identičnih glavnih vidnih polja, glavno vidno polje je ono koje odabere subjekat u poslovanju s hranom;
  - m) **čitljivost** podrazumijeva fizički izgled informacije, putem kojeg je informacija vizuelno dostupna općoj javnosti te koja je određena raznim elementima, između ostalog, veličinom slova, razmakom između slova, razmakom između redova, širinom, bojom, oblikom fonta, omjerom visine i širine slova, površinom materijala i značajnim kontrastom između otiska i pozadine;
  - n) **pravni naziv** je naziv hrane koji je propisan zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini koje se odnosi na tu hranu;
  - o) **uobičajeni naziv** je naziv koji je prihvaćen kao naziv hrane među potrošačima u Bosni i Hercegovini, bez potrebe za objašnjenjem imena;
  - p) **opisni naziv** je naziv u kojem se daje opis hrane a po potrebi i njene upotrebe, a koji je dovoljno jasan da potrošaču omogući poznавanje prave prirode hrane te da je razlikuje od ostalih proizvoda s kojima bi se mogla zamjeniti;
  - r) **primarni sastojak** označava sastojak ili sastojke hrane koji čine više od 50% te hrane ili koji potrošač obično povezuje s nazivom hrane i za koji je najčešće potrebna količinska oznaka;
  - s) **datum minimalnog trajanja hrane** je datum do kojeg hrana zadržava svoja posebna svojstva kada je uskladištena na ispravan način;
  - t) **hranjiva tvar** označava protein, ugljikohidrat, masnoću, vlakno, so, vitamine i minerale navedene u tački 1. Dijelu A Aneksa XIII. koji je sastavni dio ovog pravilnika, te tvari koje pripadaju ili su komponente jedne od ovih kategorija;
  - u) **modificirani nanomaterijal** je svaki namjerno proizvedeni materijal koji ima jednu ili više dimenzija reda od 100 nm ili manje ili je sastavljen od kvantiziranih funkcionalnih dijelova, bilo u unutrašnjosti ili na površini, koji imaju jednu ili više dimenzija reda od 100 nm ili manje, uključujući strukture, aglomerate ili aggregate, koji mogu imati veličinu reda iznad 100 nm, ali zadržavaju svojstva koja su karakteristična za nano skalu;
  - v) **sredstva komunikacije na daljinu** su sredstva koja bez stvarnog fizičkog prisustva trgovca i potrošača

- mogu biti korištena za zaključivanje ugovora dvije strane.
- (3) Osim definicija iz stava (1) ovog člana, primjenjuju se i posebne definicije iz Aneksa I. koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (4) U svrhu ovog pravilnika, zemlja porijekla hrane odnosi se na porijeklo hrane koje je utvrđeno u skladu s čl. od 20. do 23. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine.

DIO DRUGI - OPĆI PRINCIPI INFORMACIJA O HRANI

Član 3.

(Opći ciljevi)

- (1) Osiguravanje informacija o hrani je u službi visokog stepena zaštite zdravlja i interesa potrošača. Ono omogućava osnovnu informiranost potrošača, te sigurno korištenje hrane, posebno uzimajući u obzir zdravstvene, ekonomске, okolišne, socijalne i etičke okolnosti.
- (2) Donošenje propisa o informacijama o hrani ima za cilj da osigura slobodan protok proizvedene i na tržište Bosne i Hercegovine stavljene hrane, uzimajući u obzir, gdje je prikladno, potrebu zaštite legitimnih interesa proizvođača i podsticanje proizvodnje kvalitetnih proizvoda.
- (3) Prilikom utvrđivanja novih zahtjeva u vezi s informacijama o hrani, neophodno je do početka njihove primjene osigurati prijelazni period, osim u propisno opravdanim slučajevima. Tokom prijelaznog perioda hrana koja ima označe koje nisu u skladu s novim zahtjevima može se stavljati na tržište, a zalihe takve hrane koje su stavljene na tržište prije kraja prijelaznog perioda mogu se prodavati do njihovog isteka.
- (4) Tokom izrade, procjene i izmjena odredbi o informacijama o hrani, neophodno je provesti otvorene i transparentne javne konsultacije, uključujući zainteresirane strane, neposredno ili putem predstavnicih tijela, osim tamo gdje hitnost to ne dozvoljava.

Član 4.

(Principi obaveznih informacija o hrani)

- (1) Kada se propisima o informacijama o hrani zahtijevaju obavezne informacije o hrani, to se odnosi na informacije koje spadaju u jednu od sljedećih kategorija:
- informacije o vrstama i sastavu, svojstvima ili drugim karakteristikama hrane;
  - informacije o zaštiti zdravlja potrošača i sigurnom korištenju hrane. To se posebno odnosi na informacije o:
    - svojstvima sastojaka koji mogu biti štetni po zdravlje određenih grupa potrošača;
    - roku upotrebe, skladištenju i sigurnom korištenju;
    - uticaju na zdravlje, uključujući rizike i posljedice koje su povezane sa štetnim i opasnim konzumiranjem hrane;
  - informacije o hranjivim vrijednostima, kako bi potrošači, uključujući potrošače s posebnim prehrambenim potrebama, bili u mogućnosti da na osnovu informiranosti naprave izbor.
- (2) Prilikom razmatranja potrebe za obaveznim informacijama o hrani te potrebe potrošača da na osnovu informiranosti napravi izbor, uzima se u obzir i potreba većine potrošača za određenim informacijama kojima oni pridaju veliki značaj ili informacijama o općeprihvaćenim dobrobitima za potrošača.

Član 5.

(Konsultacije s Agencijom za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine)

Sve mjere koje se preduzimaju u okviru propisao informacijama o hrani, a koje bi mogle uticati na javno zdravlje,

usvajaju se nakon konsultiranja s Agencijom za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Agencija).

DIO TREĆI - OPĆI ZAHTJEVI ZA INFORMACIJE O HRANI I ODGOVORNOSTI SUBJEKATA U POSLOVANJU S HRANOM

Član 6.

(Osnovni zahtjevi)

Sva hrana, namijenjena za snabdijevanje krajnjeg potrošača ili objekta javne ishrane, mora biti popraćena informacijom o hrani u skladu s ovim pravilnikom.

Član 7.

(Dobre informativne prakse)

- (1) Informacija o hrani mora biti takva da ne obmanjuje krajnjeg potrošača i subjekta u poslovanju s hranom, posebno:
- u pogledu karakteristika hrane i njene prirode, vrste, svojstava, sastava, količine, trajanja, države porijekla ili mjesta porijekla, te metode ili postupka proizvodnje;
  - pripisivanjem učinaka ili svojstava koja ne posjeduje;
  - nagovještavanjem posebnih karakteristika hrane kad zapravo sva istovrsna hrana ima takve karakteristike, posebno isticanjem prisustva ili odsustva određenih sastojaka i/ili hranjivih tvari;
  - izgledom, opisom ili slikovnim prikazom, koji bi potrošaču nagovještavali prisustvo određene hrane ili sastojka, dok je, u stvari, sastavni dio koji je prirodno prisutan u toj hrani, ili sastojak koji se obično koristi u toj hrani, zamijenjen drugim sastavnim dijelom, odnosno drugim sastojkom.
- (2) Informacija o hrani mora biti tačna, jasna i razumljiva potrošaču.
- (3) Izuzetno od propisa koji se primjenjuju na prirodne mineralne vode i hrani za posebne prehrambene potrebe, informacije o hrani ne smiju nijednoj vrsti hrane pripisivati ili upozoravati na svojstva prevencije, terapije ili liječenja bolesti ljudi.
- (4) St. (1), (2) i (3) ovog člana također se primjenjuju na:
- oglašavanje;
  - prezentaciju hrane, posebno njenog oblika, izgleda ili pakiranja, materijala za pakiranje, način na koji su ti materijali raspoređeni i položaj u kojem se prikazuju.

Član 8.

(Odgovornosti)

- (1) Subjekat u poslovanju s hranom koji je odgovoran za informaciju o hrani je subjekat pod čijim nazivom ili nazivom preduzeća je hrana stavljena na tržište ili, ako taj subjekat nije registriran u Bosni i Hercegovini, odgovoran je uvoznik u Bosnu i Hercegovinu.
- (2) Subjekat u poslovanju s hranom koji je odgovoran za informaciju o hrani mora osigurati prisustvo i tačnost informacije o hrani u skladu s ovim pravilnikom i drugim propisima koji se odnose na tu hranu.
- (3) Subjekti u poslovanju s hranom, koji nemaju uticaja na informaciju o hrani, ne smiju dobavljati hranu za koju znaju, ili sumnjaju da, na osnovu informacija koje kao stručnjaci imaju, nije u skladu s ovim pravilnikom i drugim propisima koji se odnose na tu hranu.
- (4) Subjekti u poslovanju s hranom, prilikom poslovanja koje je pod njihovom kontrolom, ne smiju mijenjati informacije koje prate hranu, ako bi takve promjene mogle navesti krajnjeg potrošača na krivo mišljenje ili na drugi način smanjiti nivo zaštite potrošača ili njegove mogućnosti odabira hrane na osnovu informacija. Subjekti u poslovanju

- s hranom odgovorni su za sve moguće izmjene informacija koje prate hranu.
- (5) Subjekti u poslovanju s hranom, u okviru poslovanja koje je pod njihovim nadzorom, osiguravaju usklađenost sa zahtjevima iz ovog pravilnika i odredbama drugih propisa relevantnih za njihovo djelovanje i provjeravaju usklađenost s tim zahtjevima.
- (6) Subjekti u poslovanju s hranom, u okviru poslovanja koje je pod njihovim nadzorom, osiguravaju da su informacije koje se odnose na nezapakiranu hranu, namijenjenu krajnjem potrošaču ili snabdijevanju objekata javne ishrane, prenesene subjektu u poslovanju s hranom koji hranu prima, kako bi se obavezne informacije o hrani dale na uvid krajnjem potrošaču u slučaju njegovog zahtjeva.
- (7) U sljedećim slučajevima, subjekti u poslovanju s hranom, u okviru poslovanja koje je pod njihovim nadzorom, osiguravaju da se obavezni podaci koji se zahtijevaju u skladu s čl. 9. i 10. ovog pravilnika, prikazani na pakiranju ili na priloženoj etiketi, ili na trgovачkim dokumentima koji se odnose na hranu, kada se može garantirati da su takvi dokumenti ili priloženi uz hranu na koju se odnose, ili poslani prije ili istovremeno sa isporukom:
- a) kada je zapakirana hrana namijenjena krajnjem potrošaču, ali stavljena na tržište u fazi prije prodaje krajnjem potrošaču, i kada u toj fazi nije uključena prodaja objektu javne ishrane;
  - b) kada je zapakirana hrana namijenjena za snabdijevanje objekta javne ishrane, moraju osigurati da drugi subjekti u poslovanju s hranom imaju dovoljno informacija koje će im omogućiti da ispunе zahtjeve iz stava (2) ovog člana.
- (8) Osim zahtjeva iz stava (7) tačke a) ovog člana, subjekti u poslovanju s hranom moraju osigurati da se na vanjskom pakiranju u kojem se zapakirana hrana prezentira za prodaju nalaze i podaci navedeni u članu 9. stav (1) tač. a), f), g) i h) ovog pravilnika.
- (9) Subjekti u poslovanju s hranom koji hranom snabdijevaju druge subjekte u poslovanju s hranom, a koja nije namijenjena krajnjem potrošaču ili snabdijevanju objekta javne ishrane, moraju osigurati da drugi subjekti u poslovanju s hranom imaju dovoljno informacija koje će im omogućiti da ispunе zahtjeve iz stava (2) ovog člana.

DIO ČETVRTI - OBAVEZNE INFORMACIJE O HRANI POGLAVLJE I. SADRŽAJ I PREZENTACIJA

Član 9.

(Spisak obaveznih podataka)

- (1) U skladu s čl. 10. do 35. ovog pravilnika i izuzecima sadržanim u ovom poglavljiju, obavezno je navođenje sljedećih podataka:
- a) naziv hrane;
  - b) spisak sastojaka;
  - c) svaki sastojak ili pomoćno tehnološko sredstvo u proizvodnji koji može uzrokovati alergijske reakcije ili intolerancije, a koji se koristi u proizvodnji ili preradi hrane i koji je prisutan u gotovom proizvodu, čak i u promijenjenom obliku, a naveden je u Aneksu II., koji je sastavni dio ovog pravilnika, ili sastojak dobiven iz tvari ili proizvoda navedenih u Aneksu II. ovog pravilnika;
  - d) količina određenog sastojka ili kategorije sastojka;
  - e) neto količina hrane;
  - f) datum minimalnog trajanja ili datum upotrebe ("upotrijebiti do");
  - g) svi posebni uslovi skladištenja i/ili uslovi upotrebe;
  - h) naziv ili poslovni naziv i adresa subjekta u poslovanju s hranom iz člana 8. stav (1) ovog pravilnika;

- i) država porijekla ili mjesto porijekla, kao što je predviđeno u članu 26. ovog pravilnika;
  - j) uputstva za upotrebu, ako se hrana ne bi mogla jednostavno upotrijebiti bez takvih uputstava;
  - k) kod pića koja sadrže volumenski udio alkohola viši od 1,2%, oznaka stvarne alkoholne snage po volumenu;
  - l) deklaracija hranjive vrijednosti.
- (2) Podaci navedeni u stavu (1) ovog člana moraju biti naznačeni slovima i brojevima. Ne dovodeći u pitanje član 35. ovog pravilnika, podaci mogu biti naznačeni piktogramima ili simbolima.

Član 10.

(Dodatni obavezni podaci za specifične vrste ili kategorije hrane)

Uz podatke koji su navedeni u članu 9. stav (1) ovog pravilnika, u Aneksu III. ovog pravilnika utvrđeni su dodatni obavezni podaci za posebne vrste ili kategorije hrane.

Član 11.

(Težine i mjerjenja)

Član 9. ovog pravilnika ne isključuje posebne propise o težinama i mjerjenjima.

Član 12.

(Dostupnost i stavljanje obaveznih informacija o hrani)

- (1) Obavezne informacije o hrani moraju biti dostupne i lako pristupačne, u skladu s ovim pravilnikom, za sve vrste hrane.
- (2) U slučaju zapakirane hrane, obavezne informacije o hrani pojavljuju se direktno na pakiranju ili na etiketi koja je pričvršćena na pakiranju.

Član 13.

(Prezentacija obaveznih podataka)

- (1) Obavezne informacije o hrani moraju biti označene na istaknutom mjestu na način da budu lako vidljive, jasne i čitljive, te, gdje je prikladno, neizbrisive. One ne smiju ni na koji način biti skrivene, nejasne, umanjene ili prekrivene drugim pisanim ili slikovnim detaljem, ili drugim materijalom.
- (2) Ne dovodeći u pitanje specifične posebne odredbe koje se primjenjuju na određene vrste hrane, kada se pojavljuju na pakiranju ili etiketi, obavezni podaci navedeni u članu 9. stav (1) ovog pravilnika moraju biti otisnuti na pakiranju ili na etiketi tako da su čitljivi, i to znakovima čija je visina malih slova jednaka ili veća od 1,2 mm, kako je navedeno u Aneksu IV. koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (3) U slučaju pakiranja ili spremnika čija najveća površina zauzima prostor manji od 80 cm², visina malih slova navedena u stavu (2) ovog člana mora biti jednak ili veća od 0,9 mm.
- (4) Podaci navedeni u članu 9. stav (1) tač. a), e) i k) ovog pravilnika pojavljuju se u istom vidnom polju.
- (5) Stav (4) ovog člana ne primjenjuje se u slučajevima iz člana 16. st. (1) i (2) ovog pravilnika.

Član 14.

(Prodaja na daljinu)

- (1) U slučaju zapakirane hrane koja se prodaje na daljinu:
- a) obavezne informacije o hrani, osim podataka navedenih u članu 9. stav (1) tačka f) ovog pravilnika, moraju biti dostupne prije zaključenja kupovine te se moraju nalaziti na materijalu koji prati prodaju na daljinu ili moraju biti omogućene putem drugih odgovarajućih sredstava koja subjekat u poslovanju s hranom jasno naznači. Ako se koriste druga odgovarajuća sredstva, obavezne informacije o hrani koje se pruže potrošaču, subjekat u poslovanju s hranom ne smije naplatiti potrošaču.

- b) svi obavezni podaci moraju biti dostupni u trenutku dostave hrane.
- (2) Zahtjev iz stava (1) tačka a) ovog člana ne primjenjuje se na hranu koja se prodaje na automatima ili u poslovnim prostorijama opremljenim automatima.

Član 15.

(Jezični zahtjevi)

- (1) Obavezne informacije o hrani moraju biti napisane potrošaču na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, latinicom ili cirilicom.
- (2) Zahtjevi iz stava (1) ovog člana ne sprečavaju navođenje ovih podataka na nekoliko jezika.

Član 16.

(Izostavljanje određenih obaveznih podataka)

- (1) U slučaju staklenih boca koje su namijenjene za ponovnu upotrebu, a koje su neizbrisivo označene te stoga nemaju etiketu, prsten ili privjesnicu, obavezni su samo podaci navedeni u članu 9. stav (1) tač. a), c), e), f) i 1) ovog pravilnika.
- (2) U slučaju pakiranja ili spremnika čija najveća površina zauzima prostor manji od 10 cm², na etiketi ili pakiranju obavezni su samo podaci navedeni u članu 9. stav (1) tač. a), c), e), f) ovog pravilnika. Podaci navedeni u članu 9. stav (1) tački b) ovog pravilnika moraju se pružiti na druge načine ili omogućiti na zahtjev potrošača.
- (3) Oznaka navedena u članu 9. stav (1) tačka l) ovog pravilnika nije obavezna za hranu navedenu u Aneksu V. koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (4) Ne isključujući ostale odredbe kojima se zahtijeva spisak sastojaka ili obavezna deklaracija o hranjivoj vrijednosti, podaci navedeni u članu 9. stav (1) tač. b) i l) ovog pravilnika nisu obavezni za pića koja sadrže volumenski udio alkohola veći od 1,2%.

POGLAVLJE II. DETALJNE ODREDBE O OBAVEZNIM PODACIMA

Član 17.

(Naziv hrane)

- (1) Naziv hrane je njen pravni naziv. U odsustvu takvog naziva, naziv hrane je njen ubičajeni naziv, ili, ako se ubičajeni naziv ne koristi ili ne postoji, omogućit će se opisni naziv.
- (2) U slučaju kada primjena drugih odredbi ovog pravilnika, posebno onih utvrđenih članom 9. ovog pravilnika, ne omogućuju potrošačima u Bosni i Hercegovini poznавanje prave prirode hrane i razlikovanje od hrane s kojom bi je mogli zamijeniti, naziv pod kojim se hrana stavlja na tržiste mora biti popraćen drugim opisnim podacima koji se moraju nalaziti u neposrednoj blizini naziva hrane.
- (3) Izuzetno od stava (2) ovog člana, naziv hrane proizvedene u drugoj zemlji neće se koristiti u Bosni i Hercegovini u slučaju da se hrana na koju se odnosi taj naziv razlikuje u Bosni i Hercegovini po svom sastavu ili proizvodnji od hrane poznate pod tim nazivom u onoj mjeri da odredbe stava (2) ovog člana nisu dovoljne da bi osigurale tačne informacije za potrošače.
- (4) Naziv hrane ne može se nadomjestiti nazivom zaštićenim kao intelektualno vlasništvo, nazivom marke proizvoda ili izmišljenim nazivom.
- (5) Posebne odredbe o nazivu hrane i podacima koji prate hranu utvrđeni su u Aneksu VI. koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 18.

(Spisak sastojaka)

- (1) Spisak sastojaka navodi se odgovarajućim naslovom koji uključuje riječ "sastojci". Spisak uključuje sve sastojke hrane prema padajućem redoslijedu s obzirom na masu koja je zabilježena u vrijeme njihove upotrebe pri proizvodnji hrane.
- (2) Sastojci se označavaju svojim tipičnim nazivom, odnosno gdje je primjenjivo, u skladu s pravilima iz člana 17. i Aneksa VI. ovog pravilnika.
- (3) Svi sastojci prisutni u obliku modificiranih nano materijala jasno se navode na spisku sastojaka. U nazivima takvih sastojaka mora stajati riječ "nano" u zagradi.
- (4) Tehnička pravila za primjenu st. (1) i (2) ovog člana utvrđena su u Aneksu VII. koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 19.

(Izostavljanje spiska sastojaka)

Navođenje sastojaka nije obavezno za sljedeće vrste hrane:

- a) svježe voće i povrće, uključujući krompir, koje nije oguljeno, narezano ili slično obradeno;
- b) gazirana voda, čiji opis navodi da je gazirana;
- c) fermentirano sirće koje je proizvedeno isključivo od jedne sirovine, pod uslovom da mu nije dodan nijedan drugi sastojak;
- d) sir, maslac, fermentirano mlijeko i vrhnje, pod uslovom da su im dodani samo mlječni sastojci, enzimi i mikrobiološke kulture koje su neophodne za njihovu proizvodnju, ili so koja je potrebna za proizvodnju sira, osim svježeg i prerađenog sira;
- e) hrana koja se sastoji od jednog sastojka, ako je naziv hrane identičan nazivu sastojka ili ako naziv hrane omogućava da se može jasno utvrditi priroda sastojka.

Član 20.

(Izostavljanje komponenti hrane sa spiska sastojaka)

Na spisku sastojaka nije obavezno navođenje sljedećih komponenti hrane:

- a) komponente sastojka koje su privremeno izdvojene tokom procesa proizvodnje a nakon toga su ponovo vraćene u sastojak u onoj količini koja odgovara njihovom izvornom dijelu;
- b) aditivi i enzimi koji su u hrani prisutni samo zato što su prisutni u jednom ili više sastojaka te hrane, pod uslovom da u gotovom proizvodu nemaju nikakvu tehnološku funkciju;
- c) aditivi i enzimi koji se koriste kao pomoćna tehnološka sredstva u procesu proizvodnje;
- d) tvari koje nisu aditivi u hrani ali se koriste na isti način i sa istom svrhom kao i pomoćna tehnološka sredstva u procesu proizvodnje i koje se koriste u striktno nužnim količinama;
- e) tvari koje nisu aditivi u hrani ali se koriste na isti način i u iste svrhe kao pomoćna tehnološka sredstva u procesu proizvodnje i koje su prisutne u gotovom proizvodu, čak i u promijenjenom obliku;
- f) voda:
- 1) ako se koristi tokom procesa proizvodnje samo za rekonstituciju sastojka koji se koristi u koncentriranom ili dehidriranom obliku; ili
  - 2) u slučaju tečnog medija koji se normalno ne konzumira.

Član 21.

(Označavanje određenih tvari ili proizvoda koji uzrokuju alergijske reakcije ili intoleracije)

- (1) Podaci navedeni u članu 9. stav (1) tačka c) ovog pravilnika moraju zadovoljiti sljedeće zahtjeve:
  - a) podaci u popisu sastojaka navode se u skladu s pravilima utvrđenim u članu 18. stav (1) ovog pravilnika s jasnom naznakom naziva tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovog pravilnika; i
  - b) naziv tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovog pravilnika mora se naglasiti na način da se jasno razlikuje od preostalih sastojaka na spisku, npr. vrstom pisma, stilom ili pozadinskog bojoma.
- (2) U nedostatku spiska sastojaka, naznaka podataka iz člana 9. stav (1) tačka c) ovog pravilnika mora uključiti riječ "sadrži" nakon čega slijedi naziv tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovog pravilnika.
- (3) Kada više sastojaka ili pomoćnih tehnoloških sredstava u procesu proizvodnje hrane potiče iz jedne tvari ili proizvoda iz Aneksa II. ovog pravilnika, svaki taj sastojak ili pomoćno tehnološko sredstvo na etiketi moraju biti jasno naznačeni.
- (4) Naznaka podataka iz člana 9. stav (1) tačka c) ovog pravilnika nije potrebna u slučajevima kada naziv hrane jasno naznačava tvar ili proizvod koji je u pitanju.

Član 22.

(Količinske oznake sastojaka)

- (1) Označavanje količine sastojka ili kategorija sastojaka koji su korišteni u proizvodnji ili pripremi hrane navodi se kada je sastojak ili kategorija sastojka:
  - a) navedena u nazivu hrane ili takav naziv potrošača navodi na taj sastojak;
  - b) naglašena slovima, slikama ili crtežima; ili
  - c) od osnovnog značaja za svojstvo hrane i njeno razlikovanje od druge hrane s kojom bi je potrošač mogao zamijeniti zbog njenog naziva ili izgleda.
- (2) Tehnička pravila za primjenu stava (1) ovog člana, uključujući posebne slučajeve u kojima se količinska oznaka za određene sastojke ne zahtjeva, utvrđena su u Aneksu VIII. koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 23.

(Neto količina)

- (1) Neto količina hrane izražava se u litrima, centilitrima, mililitrima, kilogramima ili gramima, kako je prikazano:
  - a) u slučaju tečnih proizvoda u jedinicima za mjerjenje zapremine;
  - b) u slučaju ostalih proizvoda u jedinicama za mjerjenje mase.
- (2) Tehnička pravila za primjenu stava (1) ovog člana, uključujući posebne slučajeve u kojima se neto količinska oznaka za određene sastojke ne zahtjeva, utvrđena su u Aneksu IX. koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 24.

(Datum minimalnog trajanja, datum "upotrebljivo do" i datum zamrzavanja)

- (1) Kod hrane, koja je s mikrobiološkog gledišta brzo kvarljiva i nakon kraćeg vremenskog perioda može predstavljati neposrednu opasnost za ljudsko zdravlje, datum minimalnog trajanja zamjenjuje se datumom upotrebe ("upotrebljivo do"). Nakon datuma upotrebe hrana se smatra zdravstveno neispravnom u skladu s čl. 13. i 14. Zakona o hrani.
- (2) Odgovarajući datum navodi se u skladu s Aneksom X. koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 25.

(Uslovi skladištenja ili uslovi upotrebe)

- (1) U slučajevima u kojima se za hranu zahtijevaju posebni uslovi skladištenja i/ili uslovi upotrebe, ti uslovi će biti naznačeni.
- (2) Kako bi se omogućilo propisno skladištenje ili upotreba hrane nakon otvaranja pakiranja, naznačuju se uvjeti skladištenja i/ili rok za njenu upotrebu, gdje je to prikladno.

Članak 26.

(Zemlja porijekla ili mjesto porijekla)

- (1) Primjena ovog člana ne isključuje zahtjeve označavanja koji su navedeni u posebnim propisima, a posebno u Pravilniku o oznakama tradicionalnog ugleda hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10) i u Pravilniku o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10).
- (2) Oznaka zemlje porijekla ili mesta porijekla obavezna je:
  - a) ako bi izostanak oznake mogao potrošača navesti na pogrešno mišljenje u pogledu stvarne zemlje porijekla ili mesta porijekla hrane, posebno ako bi popratne informacije o hrani ili etikete mogle sugerirati na drugu zemlju porijekla ili mjesto porijekla hrane;
  - b) za meso koje je obuhvaćeno tarifnim brojevima Carinske tarife Bosne i Hercegovine navedenim u Aneksu XI. koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (3) Ako je zemlja porijekla ili mjesto porijekla navedeno, ali se razlikuje od zemlje porijekla ili mesta porijekla primarnog sastojka:
  - a) označava se i zemlja porijekla ili mjesto porijekla primarnog sastojka; ili
  - b) zemlja porijekla ili mjesto porijekla primarnog sastojka označava se kao različita od zemlje porijekla ili mesta porijekla hrane.

Član 27.

(Uputstva za upotrebu)

Uputstva za upotrebu hrane napisana su tako da omoguće odgovarajući upotrebu hrane.

Član 28.

(Alkoholna jačina)

- (1) Pravila označavanja alkoholne jačine po volumenu za pića određena unutar tarifnog broja 2204 u skladu s važećom Carinskom tarifom Bosne i Hercegovine utvrđena su posebnim propisima.
- (2) Stvarna alkoholna jačina po volumenu za pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola, osim pića navedenih u stavu (1) ovog člana, označavaju se u skladu s Aneksom XII. ovog pravilnika.

POGLAVLJE III. DEKLARACIJA O HRANJIVOJ VRIJEDNOSTI

Član 29.

(Odnos s drugim propisima)

- (1) Ovo poglavlje ne primjenjuje se na hranu koja spada u oblast primjene posebnih propisa o dodacima ishrani te posebnih propisa o eksploataciji i prodaji prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda.
- (2) Ovaj dio primjenjuje se ne dovodeći u pitanje odredbe Pravilnika o hrani za posebne prehrambene potrebe ("Službeni glasnik BiH", broj 72/11).

Član 30.

(Sadržaj)

- (1) Obavezna deklaracija o hranjivoj vrijednosti sadrži:
  - a) energetsku vrijednost; i
  - b) količine masti, zasićenih masnih kiselina, ugljikohidrata, šećera, proteina i soli.

- Gdje je prikladno, navod koji označava da je sadržaj soli uzrokovani isključivo prisustvom prirodno prisutnog natrija može se staviti u neposrednu blizinu deklaracije o hranjivoj vrijednosti.
- (2) Sadržaj obavezne deklaracije o hranjivoj vrijednosti, navedene u stavu (1) ovog člana, može se nadopuniti oznakom količina jedne ili više od sljedećih supstanci:
- mononezasićene masne kiseline;
  - polinezasićene masne kiseline;
  - poliol;
  - škrob;
  - vlakna;
  - svi vitamini ili minerali iz tačke 1. Dijela A Aneksa XIII. koji je sastavni dio ovog pravilnika, te koji su prisutni u značajnim količinama kako je definirano u tački 2. Dijela A Aneksa XIII. ovog pravilnika.
- (3) Kada se na pakiranju zapakirane hrane nalazi obavezna deklaracija o hranjivoj vrijednosti, navedena u stavu (1) ovog člana, mogu se ponoviti sljedeće informacije:
- energetska vrijednost; ili
  - energetska vrijednost zajedno s količinom masti, zasićenih kiselina, šećera i soli.
- (4) Izuzetno od odredbi člana 36. stav (1) ovog pravilnika kojim se, označavanjem proizvoda koje je navedeno u članu 16. stav (4) ovog pravilnika, omogućava deklaracija o hranjivoj vrijednosti, sadržaj deklaracije se može ograničiti samo na energetsku vrijednost.
- (5) Izuzetno od odredbi člana 36. stav (1) ovog pravilnika kojim se, označavanjem proizvoda koje je navedeno u članu 16. stav (4) ovog pravilnika, omogućava deklaracija o hranjivoj vrijednosti, sadržaj deklaracije se može ograničiti samo na:
- energetsku vrijednost; ili
  - energetsku vrijednost zajedno s količinama masti, zasićenih kiselina, šećera i soli.

Član 31.

(Izračunavanje)

- (1) Energetska vrijednost računa se upotrebotom faktora pretvorbe koji su navedeni u Aneksu XIV. koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (2) Energetska vrijednost i količine hranjivih tvari navedeni u članu 30. st. (1) do (5) ovog pravilnika su one vrijednosti i količine u hrani koja se prodaje.
- (3) Informacija se može odnositi na hranu nakon što je pripremljena, pod uslovom da su navedena detaljna uputstva za pripremu hrane te da se informacija odnosi na hranu pripremljenu za neposrednu potrošnju.
- (4) Navedene vrijednosti su, prema pojedinačnom slučaju, prosječne vrijednosti koje se zasnivaju na:
- analizi hrane koju obavlja proizvođač;
  - izračunavanju poznatih ili stvarnih prosječnih vrijednosti upotrijebljenih sastojaka; ili
  - izračunavanju opće utvrđenih i prihvaćenih podataka.

Član 32.

(Izražavanje po 100 g ili 100 ml)

- (1) Energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti navedeni u članu 30. st. (1) do (5) ovog pravilnika izražavaju se upotrebotom mjernih jedinica navedenih u Aneksu XV. koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (2) Energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti navedeni u članu 30. st. (1) do (5) ovog pravilnika izražavaju se po 100 g ili 100 ml.
- (3) Deklaracija o vitaminima i mineralima, ako je navedena, pored oblika izražavanja navedenog u stavu (2) ovog člana, izražava se u procentu referentnih unosa utvrđenih u tački

- Dijela A Aneksa XIII. ovog pravilnika u odnosu po 100 g ili 100 ml.
- Uz oblik izražavanja naveden u stavu (2) ovog člana, energetska vrijednost i količina hranjivih sastojaka navedeni u članu 30. st. (1), (3), (4) i (5) ovog pravilnika mogu se izraziti, gdje je prikladno, u procentu referentnih unosa koji su utvrđeni u Dijelu B Aneksa XIII. ovog pravilnika u odnosu po 100 g ili 100 ml.
- Gdje je, u skladu sa stavom (4) ovog člana, pružena informacija, u neposrednoj blizini oznake dodaje se sljedeća rečenica: "Referentni unos za prosječnu odraslu osobu (8 400 kJ/2 000 Kcal)".

Član 33.

(Izražavanje na osnovu porcija ili konzumentske jedinice)

- Energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti navedeni u članu 30. st. (1) do (5) ovog pravilnika mogu se izraziti po porciji i/ili konzumentskoj jedinici, koja je potrošaču lako prepoznatljiva, pod uslovom da upotrijebljena porcija ili konzumentska jedinica ima količinsku oznaku na etiketi, te da je broj porcija ili jedinica sadržanih u pakiranju naveden:

  - pored oblika izražavanja po 100 g ili 100 ml iz člana 32. stav (2) ovog pravilnika;
  - pored oblika izražavanja po 100 g ili 100 ml iz člana 32. stav (2) ovog pravilnika u pogledu količine vitamina i minerala;
  - pored ili umjesto oblika izražavanja po 100 g ili 100 ml iz člana 32. stav (4) ovog pravilnika.

- Izuzetno od odredbi člana 32. stav (2) ovog pravilnika, u slučajevima navedenim u članu 30. stav (3) tačka b) ovog pravilnika, količina hranjivih vrijednosti i/ili procenat referentnih unosa utvrđen u Dijelu B Aneksa XIII. ovog pravilnika može se izraziti samo na osnovu porcija ili konzumentskih jedinica.
- Kada su količine hranjivih vrijednosti izražene samo na osnovu porcija ili konzumentskih jedinica u skladu sa stavom (1) tačka a) ovog člana, energetska vrijednost može se izraziti po 100 g ili 100 ml i na osnovu porcija ili konzumentske jedinice.
- Izuzetno od odredbi člana 32. stav (2) ovog pravilnika, u slučajevima navedenim u članu 30. stav (5) ovog pravilnika energetska vrijednost i količina nutrijenata i/ili procenat referentnih unosa utvrđen u Dijelu B Aneksa XIII. ovog pravilnika mogu se izraziti samo na osnovu porcija ili konzumentske jedinice.
- Upotrijebljena porcija ili konzumentska jedinica označava se u neposrednoj blizini deklaracije o hranjivoj vrijednosti.

Član 34.

(Prezentiranje)

- Podaci navedeni u članu 30. st. (1) i (2) ovog pravilnika uključuju se u isto vidno polje. Prezentiraju se zajedno u jasnom formatu i, gdje je prikladno, po redu prezentiranja iz Aneksa XV. ovog pravilnika.
- Podaci navedeni u članu 30. st. (1) i (2) ovog pravilnika prezentiraju se, ako to prostor dozvoljava, u tabelarnom formatu s poredanim brojevima. Tamo gdje to prostor ne dozvoljava, deklaracija se navodi u linearном formatu.
- Podaci navedeni u članu 30. stav (3) ovog pravilnika prezentiraju se u glavnom vidnom polju, i veličinom pisma u skladu s članom 13. stav (2) ovog pravilnika.
- Podaci navedeni u članu 30. stav (3) ovog pravilnika mogu se prezentirati u formatu koji se razlikuje od onog navedenog u stavu (2) ovog člana.
- Podaci navedeni u članu 30. st. (4) i (5) ovog pravilnika mogu se prezentirati u formatu koji se razlikuje od onog navedenog u stavu (2) ovog člana.

- (6) U slučajevima kada je energetska vrijednost ili količina hranjivih vrijednosti u proizvodu zanemariva, informacija o tim elementima može se zamjeniti izjavama poput "Sadrži zanemarive količine..." te je navesti u neposrednoj blizini navedene deklaracije o hranjivoj vrijednosti.

Član 35.

(Dodatni oblici izražavanja i prezentiranja)

- (1) Uz oblike izražavanja iz člana 32. st. (2) i (4) i člana 33.ovog pravilnika, te prezentiranja iz člana 34. stav (2) ovog pravilnika, energetska vrijednost i količina hranjivih vrijednosti iz člana 33. st. (1) do (5) ovog pravilnika mogu se izraziti drugim oblicima izražavanja i/ili prezentiranja upotrebom crteža ili simbola uz riječi i brojeve, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći zahtjevi:
- da su zasnovani na čvrstim i naučno valjanim istraživanjima tržišta te da potrošača ne navode na pogrešno mišljenje, kako je navedeno u članu 7. ovog pravilnika;
  - da je njihov razvoj rezultat konsultacija s većim brojem interesnih grupa;
  - da za cilj imaju olakšati potrošaču razumijevanje doprisona ili značaja hrane u smislu energetske i hranjive vrijednosti;
  - da su potkrijepljeni naučno valjanim dokazima razumijevanja takvih oblika izražavanja i prezentiranja od strane prosječnog potrošača;
  - u slučaju drugih oblika izražavanja, da su zasnovani ili na ujednačenim referentnim unosima navedenim u Aneksu XIII. ovog pravilnika ili, u nedostatku istih, na općeprihvaćenim naučnim preporukama o unosima energetske i hranjive vrijednosti;
  - da su objektivni i nediskriminatori;
  - da njihova primjena ne stvara prepreke slobodnom protoku dobara.
- (2) Agencija može preporučiti subjektima u poslovanju s hranom da koriste jedan ili više dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja deklaracije o hranjivoj vrijednosti za koji smatra da najbolje ispunjava zahtjeve utvrđene u stavu (1) tač. a) i g) ovog člana. Agencija u saradnji s nadležnim organima osigurava odgovarajući monitoring dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja deklaracije o hranjivoj vrijednosti koji se nalaze na tržištu u Bosni i Hercegovini. Agencija dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine podatke o takvim dodatnim oblicima izražavanja i prezentiranja.
- (3) Kako bi se olakšao monitoring upotrebe dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja, Agencija može zatražiti od subjekata u poslovanju s hranom, koji svoje proizvode stavljuju na tržište Bosne i Hercegovine, a koji sadrže takve informacije, da obavijeste nadležna tijela o upotrebi dodatnih oblika izražavanja ili prezentiranja i da im dostave obrazloženje o opravdanosti u pogledu ispunjavanja zahtjeva utvrđenih u stavu (1) tač. a) do g) ovog člana. U takvim slučajevima, također se može tražiti informacija o prekidu upotrebe dodatnih oblika izražavanja i prezentiranja.
- (4) Agencija olakšava i organizira razmjenu informacija između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i zainteresiranih strana po pitanju upotrebe dodatnih oblika izražavanja i prezentiranja deklaracije o hranjivoj vrijednosti.

DIO PETI - DOBROVOLJNE INFORMACIJE O HRANI

Član 36.

(Primjenjivi zahtjevi)

- (1) Kada se informacije o hrani iz čl. 9. i 10. ovog pravilnika pružaju dobrovoljno, takve informacije moraju biti u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Dijelu četvrtom poglavljima II. i III. ovog pravilnika.

- (2) Informacija o hrani koja je dobrovoljno pružena, ispunjava sljedeće zahtjeve:
- ne obmanjuje potrošača, kako je navedeno u članu 7. ovog pravilnika;
  - nije dvosmislena ili nejasna za potrošača; i
  - prema potrebi se zasniva na relevantnim naučnim podacima.

Član 37.

(Dobrovoljna informacija o hrani)

Dobrovoljne informacije o hrani naznačavaju se tako da ne zauzimaju prostor namijenjen obaveznim informacijama o hrani.

DIO ŠESTI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 38.

(Mjere)

Moguće je donositi propise i preduzimati mjere u oblastima koje nisu regulirane ovim pravilnikom, a s ciljem zaštite zdravlja, općeg interesa ili interesa potrošača, pod uslovom da te mjere ne zabranjuju, ne ometaju ili ne ograničavaju slobodan protok dobara koji su u skladu s ovim pravilnikom.

Član 39.

(Prestanak primjene propisa)

- Danom početka primjene ovog pravilnika prestaju da važe Pravilnik o općem deklarirajući ili označavanju upakirane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08) i Pravilnik o označavanju hranjivih vrijednosti hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 78/12).
- Danom početka primjene ovog pravilnika, pozivanje na opozvane pravilnike iz stava (1) ovog člana tumačit će se kao pozivanje na ovaj pravilnik.

Član 40.

(Prijelazne mjere)

- Hranom koja je na tržište stavlјena ili označena prije 13.12.2014. godine, a koja ne zadovoljava zahtjeve ovog pravilnika, može se trgovati do isteka zaliha.
- Hranom koja je na tržište stavlјena ili označena prije 13.12.2016. godine, a koja ne zadovoljava zahtjeve utvrđene u članu 9. stav (1) tačka 1) ovog pravilnika može se trgovati do isteka zaliha.
- Hranom koja je na tržište stavlјena ili označena prije 1.1.2014. godine, a koja ne zadovoljava zahtjeve utvrđene u Dijelu B Aneksa VI. ovog pravilnika može se trgovati do isteka zaliha.
- Deklaracija o hranjivoj vrijednosti navedena dobrovoljno, u periodu između 13.12.2014. i 13.12.2016. godine, mora biti u skladu s čl. 30. do 35. ovog pravilnika.
- Hrana koja je označena u skladu s čl. 30. do 35. ovog pravilnika može se stavlјati na tržište do 13.12.2014. godine.
- Hrana koja je označena u skladu s Dijelom B Aneksa VI. ovog pravilnika može se stavlјati na tržište do 1.1.2014. godine.

Član 41.

(Datum primjene)

Ovaj pravilnik primjenjuje se od 13.12.2014. godine, uz izuzetak člana 9. stava (1) tačke 1) ovog pravilnika, koja se primjenjuje od 13.12.2016. godine, te Dijela B Aneksa VI. ovog pravilnika, koji se primjenjuje od 1.1.2014. godine.

Član 42.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 188/13
26. juna 2013. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

ANEKS I.

POSEBNE DEFINICIJE

1. **Deklaracija o hranjivoj vrijednosti ili oznaka hranjive vrijednosti** je informacija u kojoj se navodi:
  - (a) energetska vrijednost; ili
  - (b) energetska vrijednost i jedan ili više od sljedećih nutrijenata:
    - masti (zasićene, mono-nezasićene, polinezasićene);
    - ugljikohidrati (šećeri, poliooli, škrob);
    - so;
    - vlakna;
    - proteini;
    - bilo koji od vitamina ili minerala naveden u tački 1. Dijela A Aneksa XIII. ovog pravilnika, koji je prisutan u značajnim količinama kako je utvrđeno u tački 2. Dijela A Aneksa XIII. ovog pravilnika;
2. **Masti** podrazumijevaju ukupne lipide uključujući fosfolipide;
3. **Zasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline bez dvostrukе veze;
4. **Trans-masti** podrazumijevaju masne kiseline s najmanje jednom nevezanom (prekinuta najmanje jednom metilen-skrom grupom) ugljik-ugljik dvostrukom vezom u trans-konfiguraciji;
5. **Mononezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline s jednom cis- dvostrukom vezom;
6. **Polinezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline s dvije ili više cis, cis-metilen prekinutim dvostrukim vezama;
7. **Ugljikohidrati** podrazumijevaju sve ugljikohidrate koji se probavljaju u ljudskom organizmu, uključujući poliole;
8. **Šećeri** podrazumijevaju sve monosaharide i disaharide zastupljene u hrani, osim polioola;
9. **Poliooli** podrazumijevaju alkohole koji sadrže više od dvije hidroksilne grupe;
10. **Proteini** podrazumijevaju proteinски sadržaj koji se računa pomoću formule: protein = ukupni Kjeldahl dusik x 6,25;
11. **So** podrazumijeva ekvivalent soli koji se računa pomoću formule: so = natrij x 2,5;
12. **Vlakna** podrazumijevaju ugljikohidratne polimere s tri ili više monomerskih jedinica, koje nisu ni probavljene ni apsorbirane u tankom crijevu ljudskog organizma, te spadaju u sljedeće kategorije:
  - jestivi ugljikohidratni polimeri koji se prirodni pojavljuju u konzumiranoj hrani;
  - jestivi ugljikohidratni polimeri koji se dobivaju iz sirovine hrane fizičkim, enzimatskim ili hemijskim putem, te koji imaju blagotvorne fizičke učinke što pokazuju općeprihvaćeni naučni dokazi;
  - jestivi sintetički ugljikohidratni polimeri koji imaju korisne fiziološke učinke što pokazuju općeprihvaćeni naučni dokazi.
13. **Prosječna vrijednost** je vrijednost koja najbolje prikazuje količinu nutrijenta koji određena hrana sadrži, te odražava dozvoljena odstupanja s obzirom na sezonsku promjenjivost, prehrambene uzorke i ostale faktore koji mogu uzrokovati variranje stvarne vrijednosti.

ANEKS II.

TVARI ILI PROIZVODI KOJI UZROKUJU ALERGIJE
ILI NETOLERANCIJE

1. Žitarice koje sadrže gluten, i to: pšenica, raž, ječam, ovas, pir i kamut ili njihove hibridne vrste i proizvodi, osim:

- (a) glukoznih sirupa na bazi pšenice, uključujući dekstrozu*;
  - (b) maltodekstrina na bazi pšenice*;
  - (c) glukoznog sirupa na bazi ječma;
  - (d) žitarica koje se koriste u proizvodnji alkoholnih destilata uključujući etilni alkohol poljoprivrednog porijekla;
  2. Rakovi i proizvodi od rakova;
  3. Jaja i proizvodi od jaja;
  4. Ribe i riblji proizvodi, osim:
    - (a) riblje želatine koja se koristi kao nosač za vitamine ili karotenoidne pripravke;
    - (b) riblje želatine ili želatine ribljeg mjeđura (*isinglass*) za bistrojne piva i vina;
  5. Kikiriki i proizvodi od kikirikija;
  6. Soja i proizvodi od soje, osim:
    - (a) potpuno rafiniranog sojinog ulja i masti*;
    - (b) prirodno miješanih tokoferola (E306), prirodног D – alfa tokoferola, prirodног D – alfa tokoferol acetata, i prirodног D – alfa tokoferolsukcinata iz soje;
    - (c) izdvojeni fitosteroli i fitosterol esteri iz ulja soje
    - (d) biljni stanol esteri proizvedeni iz sterola ulja soje.
  7. Mlijeko i mlijecni proizvodi (uključujući laktozu), osim:
    - (a) surutke koja se koristi za alkoholne destilate uključujući etilni alkohol poljoprivrednog porijekla;
    - (b) laktitol.
  8. Orašasti plodovi: badem (*Amygdalus communis L*), lješnik (*Corylus avellana*), orah (*Juglans regia*), indijski oraščić (*Anarcadium occidentale*), pekan oraščić (*Carya illinoensis* (Wangenh) K. Koch), brazilijski oraščić (*Bertholletia excelsa*), pistacij (*Pistacia vera*), makadamija ili Queensland oraščić (*Macadamia ternifolia*) i njihovi proizvodi, osim oraštastih plodova koji se koriste za proizvodnju alkoholnih destilata uključujući etilen alkohol poljoprivrednog porijekla.
  9. Celer i proizvodi od celera.
  10. Gorušica i proizvodi od gorušice.
  11. Sjeme sezama i proizvodi od sjemena sezama.
  12. Sumporni dioksid i sulfiti koncentracije veće od 10 mg/kg ili 10 mg/litru izraženi kao ukupni SO₂ koji se računaju za proizvode koji su kao takvi namijenjeni za konzumaciju ili kao dekonzerviran proizvod u skladu suputstvima proizvođača.
  13. Lupina i proizvodi od lupina.
  14. Školjke i proizvodi od školjki.
- * Obuhvaća i njihove proizvode, u onoj mjeri u kojoj je vjerovatno da proces proizvodnje kroz koji prolaze neće povećati nivo alergena procijenjen od nadležnog tijela za odgovarajući proizvod od kojeg su dobiveni.

ANEKS III.
HRANA ZA KOJU OZNAČAVANJE MORA
UKLJUČIVATI JEDAN ILI VIŠE DODATNIH
PODATAKA

VRSTA ILI KATEGORIJA HRANE	PODACI
1. Hrana pakirana pod određenim plinom	
1.1. Hrana čiji je rok trajanja produžen pomoću plina za pakiranje u skladu s posebnim propisima o aditivima u hrani	"pakirano u zaštićenoj atmosferi"
2. Hrana koja sadrži zasladičave	
2.1. Hrana koja sadrži zasladičave ili zasladičave koji su autorizirani u skladu s posebnim propisom o aditivima u hrani	Tvrđnja "sadrži zasladič(e)" mora pratiti naziv hrane
2.2. Hrana koja sadrži i dodati šećer ili šećere i zasladičave ili zasladičave koji su autorizirani u skladu s posebnim propisom o	Tvrđnja "sadrži šećer(e) i zasladič(e)" mora poprati naziv hrane

aditivima u hrani			
2.3.	Hrana koja sadrži aspartam/aspertam-acesulfamovu so koja je autorizirana u skladu s posebnim propisom o aditivima u hrani	Tvrđnja "sadrži aspartam (izvor fenilalanina)" mora se nalaziti na etiketi u slučajevima u kojima je aspartam/aspertam-acesulfamova so utvrđena na spisku sastojaka po referenci E-broja. Tvrđnja "sadrži izvor fenilalanina" mora se nalaziti na etiketi u slučajevima u kojima je aspartam/aspertam-acesulfamova so utvrđena na spisku sastojaka po referenci naziva.	(2) Količina dodanih fitosterola, fitosterol estera, fitostanola ili fitostanol estera (izraženo kao % ili kao g slobodnih biljnih sterola/stanola na 100 g ili 100 ml hrane) navodi se na spisku sastojaka (3) Izjava da je hrana namijenjena isključivo za osobe koje žele smanjiti nivo holesterola u krvi (4) Izjava da pacijenti koji imaju terapiju za smanjenje holesterola hrani smiju konzumirati samo pod ljekarskim nadzorom (5) Jasno vidljiva izjava da hrana možda nije u pogledu hranjive vrijednosti prikladna za trudnice ili dojilje te djecu mlađu od pet godina (6) Savjet da se hrana koristi kao dio uravnotežene i raznolike ishrane, što uključuje redovnu konzumaciju voća i povrća kako bi se održali karotenoidni nivoi (7) U istom vidnom polju kao i izjava pod brojem (3), nalazi se i izjava da se izbjegava konzumacija više od 3 g/dnevno dodanih biljnih sterola/stanola (8) Definicija porcije hrane ili sastojaka hrane koji je u pitanju (poželjno u g ili ml) uz količinu biljnih sterola/stanola za svaku porciju
2.4.	Hrana koja sadrži više od 10% dodanih poliola koji su autorizirani u skladu s posebnim propisom o aditivima u hrani	"preterana konzumacija može djelovati laksativno"	
3. Hrana koja sadrži glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu so			
3.1.	Slastice ili pića koja sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu so zbog dodatka tvari kao što su sladići <i>Glycyrrhizaglabra</i> , koncentracije 100 mg/kg ili 10 mg/l ili veće.	"sadrži sladić" dodaje se odmah nakon spiska sastojaka, osim ako pojam sladić već nije uključen na spisku sastojaka ili u nazivu hrane. Ako spisak sastojaka ne postoji, izjava će biti dio naziva hrane.	
3.2.	Slastice koje sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu so zbog dodatka tvari kao što su sladići <i>Glycyrrhizaglabra</i> , koncentracije 4 g/kg ili veće.	"sadrži sladić – osobe koje pate od hipertenzije trebaju izbjegavati prekomernu konzumaciju" dodaje se odmah nakon spiska sastojaka. Ako spisak sastojaka ne postoji, izjava će biti dio naziva hrane.	
3.3.	Piće koja sadrže glicirizinsku kiselinu ili njenu amonijevu so zbog dodatka tvari kao što su sladići <i>Glycyrrhizaglabra</i> koncentracije 50 mg/l ili veće, ili 300 mg/l ili veće, u slučaju pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola*.	"sadrži sladić – osobe koje pate od hipertenzije trebaju izbjegavati prekomernu konzumaciju" dodaje se odmah nakon spiska sastojaka. Ako spisak sastojaka ne postoji, izjava će biti dio naziva hrane.	
4. Pića koja sadrže veliki udio kofeina ili hrana s dodatkom kofeina			
4.1.	Piće, osim onih na bazi kofeina, čaj ili kafa, ekstrakt čaja gdje naziv proizvoda uključuje pojam "kafa" ili "čaj", a koji:	"Visok udio kofeina. Ne preporučuje se djeci, trudnicama i dojiljama" nalazi se u istom vidnom polju kao i naziv pića, nakon čega slijedi referenca u zagradi u skladu s članom 13. stav (1) ovog pravilnika o sadržaju kofeina izraženom u mg na 100 ml.	
	- su namijenjeni za konzumaciju bez modifikacija i sadrže kofein, iz bilo kojeg izvora, u proporcionalnom omjeru koji prelazi 150 mg/l, ili		
	- su u koncentriranom ili sušenom obliku te nakon rekonstitucije sadrže kofein, iz bilo kojeg izvora, u proporcionalnom omjeru koji prelazi 150 mg/l		
4.2.	Druga hrana osim pića, gdje je kofein dodan u fiziološke svrhe.	"Sadrži kofein". Ne preporučuje se djeci, trudnicama i dojiljama" nalazi se u istom vidnom polju kao i naziv pića, nakon čega slijedi referenca u zagradi u skladu s članom 13. stav (1) ovog pravilnika o sadržaju kofeina izraženom u mg na 100 ml. U slučaju nadomjestaka hrane, sadržaj kofeina izražava se po porciji koja je preporučena kao dnevni unos na etiketi.	
5. Hrana s dodanim fitosterolima, fitosterol esterima, fitostanolima i fitostanolima			
5.1.	Hrana ili njeni sastojci s dodanim fitosterolima, fitosterol esterima, fitostanolima i fitostanol esterima	(1) "s dodanim biljnim sterolima" ili "s dodanim biljnim stanolima" nalazi se u istom vidnom polju kao i naziv hrane	
6. Zamrznuto meso, zamrzнуте prerađevine od mesa te zamrznuti neobrađeni riblji proizvodi			
6.1.	Zamrznuto meso, zamrzнуте prerađevine od mesa te zamrznuti neobrađeni riblji proizvodi	Datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja u slučaju kada je proizvod zamrznut više puta, u skladu s tačkom 3. Aneksa X. ovog pravilnika.	

* Ova koncentracija koristi se za proizvode koji su kao takvi pripremljeni za potrošnju ili rekonstruirani prema uputstvima proizvođača.

ANEKS IV. DEFINICIJA VISINE MALIH SLOVA

Visina malih slova

Legenda:

1. Linija gornjeg poteza
2. Gornja granica
3. Srednja linija
4. Osnovna linija
5. Linija donjeg poteza
6. Visina malih slova
7. Veličina fonta

ANEKS V.**HRANA KOJA JE IZUZETA OD ZAHTJEVA ZA
OBAVEZNOM DEKLARACIJOM O HRANIVOJ
VRIJEDNOSTI**

1. Neprerađeni proizvodi koji sadrže jedan sastojak ili kategoriju sastojaka;
2. Prerađeni proizvodi, kod kojih je jedina prerađa kojoj su bili podvrgnuti sazrijevanje te koji se sastoje od jednog sastojka ili kategorije sastojaka;
3. Vode namijenjene ljudskoj konzumaciji, uključujući one vode kojima je dodan samo ugljen-dioksid i/ili arome;
4. Biljka, začin ili njihove mješavine;
5. So i nadomjesci soli;
6. Stoni zasladića;
7. Proizvodi obuhvaćeni Pravilnikom o kafi, proizvodima od kafe, surogatima i proizvodima od surogata ("Službeni glasnik BiH", broj 72/11), cijela ili mljevena zrna kafe i cijela ili mljevena zrna kafe bez kofeina;
8. Biljni i voćni čajevi, čaj, čaj bez kofeina, instant ili topljivi čaj ili ekstrakt čaja, instant ili topljivi čaj ili ekstrakt čaja bez kofeina, koji ne sadrže druge dodane sastojke osim aroma koji ne mijenjaju hranjivu vrijednost čaja;
9. Fermentirano sirće i nadomjesci sirćeta, uključujući one u kojima su jedini dodani sastojci arome;
10. Arome;
11. Dodaci u hrani;
12. Pomoćna tehnološka sredstva;
13. Enzimi u hrani;
14. Želatina;
15. Smjese koje tvore marmelade;
16. Kvasac;
17. Gume za žvakanje;
18. Hrana u pakiranjima ili spremnicima čija najveća površina zauzima prostor manji od 25 cm²;
19. Hrana, uključujući i ručno pravljenu hranu, koju proizvođač direktno isporučuje u malim količinama krajnjem potrošaču ili lokalnim maloprodajama koje direktno snabdijevaju krajnjeg potrošača.

ANEKS VI.**NAZIV HRANE I POSEBNI POPRATNI PODACI
DIO A – OBAVEZNI PODACI KOJI PRATE NAZIV
HRANE**

1. Naziv hrane uključuje ili je popraćen podacima o fizičkom stanju hrane ili o specifičnom tretmanu kojem je hrana bila podvrgnuta (npr. u prahu, ponovo zamrzнута, zamrzнутa-isušena, brzo zamrzнута, koncentrirana, dimljena) u svim slučajevima u kojima bi nedostatak tih podataka mogao potrošača navesti na pogrešno mišljenje.
2. U slučaju da je hrana bila zamrzнута prije prodaje te koja se prodaje odmrznuta, naziv hrane je popraćen oznakom "odmrznuto".
Ovaj zahtjev se ne primjenjuje na sljedeće:
(a) sastojke koji su prisutni u završnom proizvodu;
(b) hrani za koju je zamrzavanje tehnološki nužan korak procesa proizvodnje;
(c) hrani za koju odmrzavanje nema negativan učinak na zdravstvenu ispravnost ili kvalitet hrane;
Ova tačka se primjenjuje ne dovodeći u pitanje tačku 1.
3. Hrana podvrgnuta jonizirajućem zračenju nosi jednu od sljedećih oznaka:
"ozračeno" ili "podvrgnuto jonizirajućem zračenju" te ostale oznake naznačene u posebnim propisima koji se odnose na hrani i sastojke hrane podvrgnute jonizirajućem zračenju.

4. U slučaju kada je sastojak ili komponenta hrane, za koji potrošači očekuju da je upotrijebљen ili prirodno prisutan u hrani, zamijenjen drugom komponentom ili sastojkom, oznaka sadrži – uz spisak sastojaka – i jasnu naznaku komponente ili sastojka koji je upotrijebљen za potpunu ili djelimičnu zamjenu:
  - (a) u blizini naziva proizvoda;
  - (b) upotrebom fonta kod kojeg je veličina malih slova najmanje 75% veličine malih slova naziva proizvoda te koji nije manji od minimalne veličine fonta koja je navedena u članu 13. stav (2) ovog pravilnika;
5. U slučaju mesnih proizvoda, mesnih prerađevina i ribljih proizvoda koji sadrže dodane proteine uključujući hidrolizirane proteine, različitog životinjskog porijekla, naziv hrane sadrži oznaku prisustva tih proteina i njihovo porijeklo.
6. U slučaju mesnih proizvoda i mesnih prerađevina koji su izrezani, spojeni, narezani, podijeljeni na dijelove ili su u obliku trupla, naziv hrane uključuje oznaku prisustva dodane vode ako dodana voda iznosi više od 5% težine završnog proizvoda. Isto pravilo se primjenjuje kod ribljih proizvoda i pripremljenih ribljih proizvoda koji se prodaju izrezani, spojeni, narezani, podijeljeni na dijelove ili su u obliku trupla.
7. U slučaju mesnih proizvoda, mesnih prerađevina i ribljih proizvoda kod kojih se može stvoriti utisak da su zgotovljeni od jednog cjelovitog dijela mesa ili ribe, ali se, ustvari, sastoje od različitih dijelova koji su spojeni pomoću drugih sastojaka, uključujući aditive u hrani i enzime u hrani ili na drugi način, navedena je sljedeća oznaka, i to na sljedećim jezicima:
hrvatskom: "sastavljeno i oblikovano meso od komada mesa" i "sastavljena i oblikovana riba od komada ribe", bosanskom: "sastavljeno i oblikovano meso od komada mesa" i "sastavljena i oblikovana riba od komada ribe", srpskom: "састављено и обликовано месо од комада меса" и "састављена и обликована риба од комада рибе";
bugarskom: "формовано месо" и "формована риба"; španskom: "combinado de piezas de carne" i "combinado de piezas de pescado"; češkom: "ze spojovaných kousků masa" i "ze spojovaných kousků rybího masa"; danskom: "Sammensat af stykker af kød" i "Sammensat af stykker af fisk"; njemačkom: "aus Fleischstücken zusammengefügt" i "aus Fischstücken zusammengefügt"; estonskom: "liidetud liha" i "liidetud kala"; grčkom: "μορφοποιημένο κρέας" i "μορφοποιημένο ψάρι"; engleskom: "formed meat" i "formed fish"; francuskom: "viande reconstituée" i "poisson reconstitué"; irskom: "píosaí feola ceangailte" i "píosaí éisc ceangailte"; italijanskom: "carne ricomposta" i "pesce ricomposto"; latvijskom: "formēta gala" i "formēta zīvs"; litvanskom: "sudarytas (-a) iš mėsos gabalų" i "sudarytas (-a) iš žuvies gabalų"; mađarskom: "darabokból újraformázott hús" i "darabokból újraformázott hal"; malteškom: "laham rikostitwit" i "ħut rikostitwit"; holandskom: "samengesteld uit stukjes vlees" i "samengesteld uit stukjes vis"; poljskom: "z połączonych kawałków mięsa" i "z połączonych kawałków ryby";

portugalskom: "carne reconstituída" i "peixe reconstituído";
 rumunskom: "carnefor mată" i "carne de pește formată";
 slovačkom: "spájané alebo formované mäso" i "spájané alebo formované ryby";
 slovenskom: "sestavljenou, iz koščkov oblikovano meso" i "sestavljenou, iz koščkov oblikovane ribe";
 finskom: "paloista yhdistetty liha" i "paloista yhdistetty kala";
 švedskom: "sammanfogade bitar av kött" i "sammanfogade bitar av fisk".

DIO B – POSEBNI ZAHTJEVI U ODNOSU NA OZNAKU "MLJEVENO MESO"

- Kriterij sastava koji se provjerava na osnovu dnevnog projekta:

	Sadržaj masti	Proteinski omjer kolagen/meso (1)
Malomasno mljeveno meso	≤ 7%	≤ 12%
Mljevena čista govedina	≤ 20%	≤ 15%
Mljeveno meso koje sadrži svinjetinu	≤ 30%	≤ 18%
Mljeveno meso ostalih vrsta	≤ 25%	≤ 15%

⁽¹⁾Proteinski omjer kolagen/meso izražava se kao procenat kolagena u proteinima mesa. Sadržaj kolagena predstavlja sadržaj hidroksiprolina pomnoženog faktorom 8.

- Uz zahtjeve koji su utvrđeni u posebnom propisu o higijeni hrane životinjskog porijekla, sljedeći izrazi nalaze se na etiketi:
  - "procenat udjela masti ispod..."
  - "proteinski omjer kolagen/meso ispod..."
- Može se dozvoliti stavljanje mljevenog mesa na tržiste koji ne zadovoljava kriterije utvrđene u tački 1. ovog dijela. Mljeveno meso stavlja se pod oznakom države, a koja se ne može zamjeniti oznakom navedenom u posebnim propisima o higijeni hrane.

DIO C – POSEBNI ZAHTJEVI U POGLEDU OZNAKA OMOTA KOBASICA

Ako omot kobasice nije jestiv, to mora biti naznačeno.

ANEKS VII.

NAVODENJE I OZNAKA SASTOJAKA

DIO A – POSEBNE ODREDBE O NAVODENJU SASTOJAKA PO PADAJUĆEM REDU TEŽINE

Kategorija sastojka	Odredba o navodenju težine
1. Dodana voda i hlapljivi proizvodi.	Popisuju se po težini završnog proizvoda. Količina vode dodane kao sastojak u hrani računa se oduzimanjem ukupnog iznosa ostalih korištenih sastojaka od ukupnog iznosa završnog proizvoda. Ovaj iznos ne mora se uzeti u obzir ako ne prelazi 5% težine završnog proizvoda. Ovaj izuzetak od pravila ne primjenjuje se na meso, mesne pradrevine, nepreradene rible pripravke i nepreradene školjkaše.
2. Sastojci koji su korišteni u koncentriranom ili dehidriranom obliku te su dekonzervirani za vrijeme proizvodnje.	Mogu se popisati po redu težine koja je zabilježena prije njihove koncentracije ili dehidracije.
3. Sastojci koji su korišteni u koncentriranoj ili dehidriranoj hrani, koji se dekonzerviraju pomoću vode.	Mogu se popisati po redu proporcija u dekonzerviranom proizvodu pod uslovom da je spisak sastojaka popraćen izrazom kako što je 'sastojci dekonzerviranog proizvoda' ili 'sastojci proizvoda spremnog za upotrebu'.

4. Voće, povrće ili gljive, od kojih nijedno ne dominira težinom te koji su korišteni u proporcijama koje će vjerovatno varirati, u mješavinama koje su sastojci hrane.	Mogu se grupirati na spisku sastojaka pod oznakom 'voće' ili 'povrće' ili 'gljive' nakon čega slijedi fraza 'u promjenjivim proporcijama' nakon čega slijedi spisak prisutnog voća, povrća i gljiva. U takvim slučajevima, mješavina je uključena na spisak sastojaka u skladu s članom 18. stav (1), na osnovu ukupne količine prisutnog voća, povrća i gljiva.
5. Mješavine začina ili bilja, gdje nijedno ne dominira težinom.	Mogu se popisati po različitom redoslijedu pod uslovom da je spisak sastojaka popraćen izrazom kako što je 'u promjenjivim proporcijama'.
6. Sastojci koji čine manje od 2% završnog proizvoda.	Mogu se popisati različitim redoslijedom nakon ostalih sastojaka.
7. Sastojci, koji su slični ili međusobno zamjenjivi, koji se koriste u proizvodnji ili pripremi hrane a ne mijenjuju svoj sastav, prirodu ili vrijednost, te čine manje od 2% završnog proizvoda.	Mogu se navesti u popisu sastojaka pomoću izjave kako što je 'sadrži... i/ili...', gdje je barem jedan od ne više od dva sastojka prisutni u završnom proizvodu. Ova odredba se ne primjenjuje na aditive u hrani, ili na sastojke popisane u Dijelu C ovog Aneksa, te na tvari ili proizvode popisane u Aneksu II, koji su uzročnici alergija ili intolerancija.
8. Rafinirana ulja biljnog porijekla.	Mogu se grupirati na spisku sastojaka pod oznakom 'biljna ulja' nakon čega slijedi spisak oznaka specifičnog biljnog porijekla, te može slijediti fraza 'u promjenjivim proporcijama'. Ako su grupirani zajedno, biljna ulja su uključena na spisak sastojaka u skladu s članom 18. stav (1), na osnovu ukupne težine prisutnih biljnih ulja. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelimično hidrogenirano', gdje je prikladno, mora popratiti oznaku hidrogeniranog ulja.
9. Rafinirane masti biljnog porijekla.	Mogu se grupirati na spisku sastojaka pod oznakom 'biljne masti', nakon čega slijedi spisak oznaka specifičnog biljnog porijekla, te može slijediti fraza 'u promjenjivim proporcijama'. Ako su grupirane zajedno, biljne masti su uključene na spisak sastojaka u skladu s članom 18. stav (1), na osnovu ukupne težine prisutnih biljnih masti. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelimično hidrogenirano', gdje je prikladno, mora popratiti oznaku hidrogeniranih masti.

DIO B – OZNAČAVANJE ODREĐENIH SASTOJAKA NAZIVOM KATEGORIJE, A NE SPECIFIČNIM NAZIVOM

Ne dovodeći u pitanje član 21. ovog pravilnika, sastojci koji spadaju u jednu od dolje navedenih kategorija te su sastavni dio druge hrane, mogu se označiti nazivom kategorije, a ne specifičnim nazivom.

Definicija kategorije hrane	Oznaka
1. Rafinirana ulja životinjskog porijekla.	'ulje', ili s pridjevom 'životinjskog porijekla' ili oznakom specifičnog životinjskog porijekla. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelimično hidrogenirano', gdje je to prikladno, mora popratiti oznaku hidrogeniranog ulja.

2. Rađinirane masti životinjskog porijekla.	masti', ili s pridjevom 'životinjskog porijekla' ili oznakom specifičnog životinjskog porijekla. Izraz 'potpuno hidrogenirano' ili 'djelimično hidrogenirano', gdje je to prikladno, mora poprati oznaku hidrogenirane masti.
3. Mješavine brašna dobivenog iz dvije ili više vrsta žitarica.	Brašno', nakon čega slijedi spisak žitarica iz kojih je dobiveno, u padajućem redu po težini.
4. Škrob, te škrob modificiran fizičkim putem pomoću enzima.	Škrob'
5. Sve vrste ribe gdje riba čini sastavni dio druge hrane te pod uslovom da se naziv i prezentacija takve hrane ne odnose na specifičnu vrstu ribe.	Riba'
6. Sve vrste sira, gdje sir ili mješavine sira čine sastavni dio druge hrane te pod uslovom da se naziv i prezentacija takve hrane ne odnose na specifičnu vrstu sira.	Sir'
7. Svi začini koji ne prelaze 2% težine hrane.	Začin(i) ili 'mješavina začina'
8. Svo bilje koji ne prelaze 2% težine hrane.	Bilje' ili 'mješavina bilja'
9. Sve vrste pripravaka od gume koji se koriste u proizvodnji sirovine gume za žvakaču gumu.	sirovina gume'
10. Sve vrste proizvoda od smravljenih pečenih žitarica.	panirano' ili 'dvopek', gdje je prikladno
11. Sve vrste saharoze.	šećer'
12. Bezvodna dekstroza ili dekstroza monohidrat.	dekstroza'
13. Glukozni sirup i bezvodni glukozni sirup.	glukozni sirup'
14. Sve vrste mlijecnih proteina (kazein, kazeinat i proteini surutke) i njihove mješavine.	mlijecni proteini'
15. Presovani, istisnuti ili rafinirani kakao maslac.	kakao maslac'
16. Sve vrste vina koje su obuhvaćene posebnim propisom ⁽¹⁾ .	vino'
17. Skeletni mišići ⁽²⁾ sisara i ptica koji su priznati kao pogodni za ljudsku konzumaciju s prirodno uključenim ili prijanjućim tkivom, gdje ukupna količina masti i vezivnog tkiva ne prelazi dolje naznačene vrijednosti te gdje meso čini sastavni dio druge hrane. Maksimalni udio masti i vezivnog tkiva za sastojke označene pojmom '... meso'	... meso' i naziv(i) ⁽³⁾ mesa životinjskih vrsta od koje dolazi
Vrsta	Udio masti
-sisari (osim kunića i svinje) i mješavine vrsta od kojih dominiraju sisari -svinje -ptice i	Proteinski omjer kolagen/meso ⁽¹⁾ 25% 30% 15%

kunići		
⁽¹⁾ Proteinski omjer kolagen/meso izražava se kao procenat kolagena u proteinima mesa. Sadržaj kolagena predstavlja sadržaj hidroksiprolina pomnoženog faktorom 8.		
Ako su ove maksimalne granice prekoracene, ali su svi ostali kriteriji za definiciju 'mesa' ispunjeni, sadržaj "...meso" se mora prilagoditi prema donjem te na spisku sastojaka navesti uz tvrdnju "...meso" i prisustvo masti i/ili vezivnog tkiva. Proizvodi obuhvaćeni tvrdnjom 'mehanički separirano meso' izuzeti su iz ove definicije.		
18. Sve vrste proizvoda koje su obuhvaćene tvrdnjom 'mehanički separirano meso' i naziv(i) ⁽³⁾ mesa životinjskih vrsta od koje dolazi.		
⁽¹⁾ Posebnim propisom kojim se uspostavlja zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta i donose posebne odredbe za određene poljoprivredne proizvode. ⁽²⁾ Dijaphragma i žvačnik su dijelovi skeletnih mišića, dok su srce, jezik i mišići glave (osim žvačnika), mišići zaglavka, te kosti nožja i repa isključeni. ⁽³⁾ Za etikete na engleskom jeziku, ova oznaka može se zamjeniti generičkim nazivom sastojaka životinske vrste u pitanju.		

DIO C – OZNAČAVANJE ODREĐENIH SASTOJAKA NAZIVOM NJIHOVE KATEGORIJE NAKON ČEGA SLIJEDI NJIHOV POSEBNI NAZIV ILI E-BROJ

Ne dovodeći u pitanje član 21. ovog pravilnika, aditivi i enzimi u hrani, drugačiji od onih navedenih u članu 20. tački b) ovog pravilnika koji pripadaju jednoj od kategorija koje su popisane u ovom dijelu moraju se označiti nazivom kategorije, nakon čega slijedi njihov specifični naziv ili, gdje je prikladno, E-broj. Ako sastojak pripada u više od jedne kategorije, naznačava se kategorija koja odgovara prvenstvenoj funkciji dotične hrane.

Kiselina	Sredstvo za pjenušanje
Regulator kiseline	Sredstvo za geliranje
Sredstvo protiv zgrušnjavanja	Sredstvo za glazuru
Sredstvo protiv pjenušanja	Sredstvo za zadržavanje vlage
Antioksidans	Modificirani škrob ⁽²⁾
Punila	Konzervans
Boja	Pogonski plin
Emulgator	Sredstvo za dizanje tjesteta
Emulgatorske soli ⁽¹⁾	Sredstvo za keliranje
Sredstvo za učvršćivanje	Stabilizator
Pojačivač arome/okusa	Zasladičavač
Sredstvo za tretiranje brašna	Zgušnjavač

⁽¹⁾ Samo za prerađene sireve i proizvode na bazi prerađenih sireva

⁽²⁾ Ne zahtijeva se da bude naveden specifični naziv ili E-broj

DIO D – OZNAČAVANJE AROMA NA SPISKU SASTOJAKA

1. Arome se označavaju pojmovima:

- 'aroma(e)' ili specifičnijim nazivom ili opisom aroma ako sastav arome sadrži arome kako su definirane u posebnom propisu o aromama

- 'dimljeno aromom' ili 'dimljeno aromom dobivenom iz hrane ili kategorije hrane ili izvora' (npr. 'dimljeno aromom bukovine') ako dimljena aroma sadrži arome kako su definirane u posebnom propisu o aromama, te dodaje dimljenu aromu hrani.
2. Pojam 'prirodno' za opis aroma koristi se u skladu s posebnim propisom o aromama
  3. Kinin i/ili kofein koji se koriste kao arome u proizvodima ili prerađevinama hrane spominju se nazivom u spisku sastojaka odmah nakon oznake 'aroma(e)'.

DIO E – OZNAČAVANJE MIJEŠANIH SASTOJAKA

1. Miješani sastojak se može uvrstiti na spisak sastojaka, pod svojom oznakom pod uslovom da je to utvrđeno zakonom ili da je uobičajena praksa, u svojoj ukupnoj težini, nakon čega slijedi spisak na kojem je navedeno od čega je mijesani sastojak sastavljen.
2. Ne dovodeći u pitanje član 21. ovog pravilnika, spisak sastojaka miješanog sastojka nije obavezan:
  - (a) ako je sastav miješanog sastojka definiran važećim propisima, te ako mijesani sastojak tvori manje od 2% završnog proizvoda; međutim, ova odredba ne primjenjuje se na aditive u hrani, koji su predmet tač. a) i d) člana 20. ovog pravilnika;
  - (b) za mješavine začina i/ili bilja koji tvore manje od 2% završnog proizvoda, uz izuzetak aditiva u hrani koji su predmet tač. a) i d) člana 20. ovog pravilnika;
  - (c) ako se radi o mješavini hrane za koju spisak sastojaka nije obavezan po važećim propisima.

ANEKS VIII.

KOLIČINSKA OZNAKA SASTOJAKA

1. Količinska oznaka ne zahtijeva se:
  - (a) U odnosu na sastojak ili kategoriju sastojka:
    - (i) isušena neto težina koja je navedena u skladu s tačkom 5. Aneksa IX.;
    - (ii) količine koje se već moraju navesti na etiketi po važećim propisima;
    - (iii) koji se koristi u malim količinama u svrhu aromatiziranja; ili
    - (iv) koji, iako se pojavljuje u nazivu hrane, nije takav da utiče na izbor potrošača u državi u kojoj se prodaje jer varijacije u količini nisu osnovne karakteristike hrane ili je ne čini različitom od ostale slične hrane;
  - (b) Tamo gdje važeći propisi precizno propisuju količinu sastojka ili kategoriju sastojka, ali ne propisuju njihovo označavanje; ili
  - (c) U slučajevima koji su navedeni u tač. 4 i 5. Dijela A Aneksa VII.
2. Tač. a) i b) člana 22. stav (1) ovog pravilnika ne primjenjuje se u slučaju:
  - (a) bilo kojeg sastojka ili kategorije sastojka koji su obuhvaćeni oznakom "zaslađivač/i" ili "sa šećerom/šećerima ili zasladićem/zasladićima" ako ta oznaka dolazi uz naziv hrane, u skladu s Aneksom III.; ili
  - (b) svaki dodan vitamin i mineral ako je ta tvar predmet deklaracije o hranjivoj vrijednosti.
3. Oznaka količine sastojka ili kategorije sastojka se:
  - (a) izražavaju kao postotak koji odgovara količini sastojka ili sastojaka u vrijeme njihove upotrebe; i
  - (b) nalazi ili pokraj naziva hrane ili spiska sastojaka u vezi sa sastojkom ili kategorijom sastojaka u pitanju.
4. Izuzetno od odredbi tačke 3.:
  - (a) kada je hrana izgubila vlažnost nakon tretmana zagrijavanja ili drugog tretmana, količina se izražava

kao procenat koji odgovara količini korištenog sastojka/sastojaka, u odnosu na završni proizvod, osim ako ta količina ili ukupna količina svih sastojaka koja je navedena na etiketi prelazi 100%, u kojem slučaju se količina izražava na osnovu težine sastojka/sastojaka koji je korišten za pripremu 100 g završnog proizvoda;

(b) količina hljaljivih sastojaka naznačava se na osnovu njihovog omjera težine u završnom proizvodu;

(c) količina sastojaka koji su korišteni u koncentriranom ili dehidriranom obliku te koji su dekonzervirani tokom proizvodnje može se naznačiti na osnovu njihovog omjera težine koji je zabilježen prije njihove koncentracije ili dehidracije;

(d) u slučaju koncentrirane ili dehidrirane hrane koja se namjerava dekonzervirati dodavanjem vode, količina sastojaka može se naznačiti na osnovu njihovog omjera težine u dekonzerviranom proizvodu.

ANEKS IX. OZNAKA NETO KOLIČINE

1. Oznaka neto količine nije obavezna u slučaju hrane:
  - (a) koja je podložna značajnom gubitku volumena ili mase i koja se prodaje količinski ili se vaga u prisustvu potrošača;
  - (b) čija je neto količina manja od 5 g ili 5 ml; međutim, ova odredba ne primjenjuje se na začine i bilje; ili
  - (c) koja se normalno prodaje količinski, pod uslovom da se broj predmeta jasno može vidjeti i jednostavno prebrojati izvana, ili, ako to nije moguće, onda je broj predmeta jasno naznačen na etiketi.
2. Kada se oznaka određene vrste količine (nominalna količina, minimalna količina ili prosječna količina) zahtijeva propisima ili, ako takve odredbe ne postoje, ova količina smatra se neto količinom za svrhe ovog pravilnika.
3. Kada se zapakirani predmet sastoji od dvije ili više pakiranih pojedinačnih jedinica koji sadrže istu količinu jednakog proizvoda, neto količina se označava oznakom neto količine svakog pojedinačnog pakiranja te ukupan broj pakiranja. Oznaka tih podataka nije obavezna gdje je ukupni broj pojedinačnih pakiranja jasno vidljiv i može se jednostavno prebrojati izvana i gdje je barem jedna oznaka neto količine koju sadrži svako pojedino pakiranje jasno vidljiva.
4. Kada se zapakirani predmet sastoji od dvije ili više pojedinačnih pakovanja koje se u pojedinačnim pakiranjima ne prodaju kranjem potrošaču, neto količina se označava oznakom ukupne neto količine i ukupnim brojem pojedinačnih pakiranja.
5. Kada se čvrsta hrana prezentira u tekućem mediju, mora se označiti neto količina ocijedene mase. Kada je hrana glazirana, deklarirana neto težina hrane ne uključuje glazuru.

Za svrhe ove tačke, 'tekući medij' predstavlja sljedeće proizvode, kako u mješavinama, ili u zamrznutoj ili brzo zamrznutoj hrani, pod uslovom da je tekućina samo dodatak osnovnim elementima tog pripravka, te tako nije faktor koji navodi na pogrešno mišljenje: voda, voden rastvor soli, rasol, voden rastvor kiselina u hrani, sirće, voden rastvor šećera, voden rastvor ostalih zasladića, voćni sokovi i sokovi od povrća u slučaju voća ili povrća.

ANEKS X. DATUM MINIMALNOG TRAJANJA, DATUM "UPOTREBLJIVO DO" I DATUM ZAMRZAVANJA

1. Datum minimalnog trajanja naznačava se kako slijedi:
  - (a) Sljedeće riječi prethode datumu:

- 'Najbolje upotrijebiti do...' kada datum uključuje oznaku datuma,
  - 'Najbolje upotrijebiti prije isteka...' u ostalim slučajevima.
- (b) Riječi navedene u tački (a) popraćene su sljedećim:
- ili samim datumom, ili
  - referencem gdje je smješten datum.
- Ako postoji potreba, ovi podaci popraćeni su opisom uslova skladištenja koje treba poštovati, ako se proizvod želi održati do navedenog perioda.
- (c) Datum se sastoji od dana, mjeseca i, po mogućnosti, godine, po tom redu i na nešifriran način.

Međutim, u slučaju hrane:

- koja ne traje duže od tri mjeseca, dovoljna je oznaka datuma i mjeseca,
  - koja traje duže od tri mjeseca, ali ne duže od 18 mjeseci, dovoljna je oznaka mjeseca i godine,
  - koja traje duže od 18 mjeseci, dovoljna je oznaka godine.
- (d) Ako posebnim propisima nije drugačije utvrđeno, oznaka datuma minimalnog trajanja ne zahtijeva se za:
- svježe voće i povrće, uključujući krompir, koji nisu oguljeni, izrezani ili tretirani na sličan način; ova odredba ne primjenjuje se na klice sjemena i slične proizvode kao što je sjeme mahunarki,
  - vina, likere, pjenušce, aromatizirana vina, i slične proizvode koji su dobiveni iz voća osim grožđa, te pića koja su obuhvaćena CN kodom 2206 00 koja su dobivena iz grožđa ili mošta,
  - pića koja sadrže 10% ili više volumenskog udjela alkohola,
  - pekarski proizvodi ili proizvodi od tjestenine koji, uzimajući u obzir njihovu prirodu, normalno su konzumirani u roku od 24 sata od njihove proizvodnje,
  - sirće,
  - kuhinjska so,
  - čvrsti šećer,
  - slastice koje se sastoje gotovo isključivo od aromatiziranih i/ili obojenih šećera,
  - gume za žvakanje i slični proizvodi od guma

2. Datum "Upotrebljivo do" označava se kako slijedi:

- (a) Prethode mu riječi "upotrebljivo do",
 (b) Riječi navedene u tački (a) popraćene su sljedećim:
- ili samim datumom, ili
  - referencem koja sadrži datum.

Ti podaci popraćeni su opisom uslova skladištenja koji se moraju poštovati:

- (c) Datum se sastoji od dana, mjeseca i, po mogućnosti, godine tim redom i na nešifriran način,
 (d) Datum "Upotrebljivo do" naznačava se na svakoj pojedinoj pakiranoj porciji.

3. Datum zamrzavanja ili datum prvog zamrzavanja koji je naveden u tački 6. Aneksa III. naznačava se kako slijedi:

- (a) Prethode mu riječi "zamrznuto dana..."
 (b) Riječi navedene u tački (a) popraćene su sljedećim:
- ili samim datumom, ili
  - referencem gdje je datum smješten na etiketi
- (c) Datum se sastoji od dana, mjeseca i, po mogućnosti, godine tim redom i na nešifriran način.

ANEKS XI. VRSTE MESA ZA KOJE JE OZNAKA DRŽAVE PORIJEKLA ILI MJESTA PORIJEKLA OBAVEZNA

Tarifna oznaka (prema kombiniranoj nomenklaturi iz 2010.)	Opis
0203	Meso svinje, svježe, ohlađeno ili zamrznuto
0204	Meso ovce ili koze, svježe, ohlađeno ili zamrznuto
Ex 207	Meso peradi, pod naslovom 0105, svježe, ohlađeno ili zamrznuto

ANEKS XII. ALKOHOLNA JAČINA

Stvarna volumenska alkoholna jačina pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola naznačava se brojem s najviše jednim decimalnim mjestom. Popraćena je simbolom "% vol.", a može joj prethoditi riječ "alkohol" ili skraćenica "alc.".

Alkoholna jačina utvrđuje se na temperaturi od 20 °C.

Dozvoljene pozitivne i negativne tolerancije u odnosu na oznaku volumenske jačine alkohola koje su izražene apsolutnim vrijednostima popisane su u donjoj tabeli. Primjenjuju se ne dovodeći u pitanje tolerancije koje proizilaze iz metode analize koja se koristi za utvrđivanje alkoholne jačine.

Opis pića	Pozitivna ili negativna toleranca
1. Piva tarifne oznake 2203 00 čija alkoholna jačina ne prelazi 5,5% vol., negazirana pića obuhvaćena tarifnom oznakom 2206 00 koja su dobivena iz grožđa	0,5 % vol
2. Piva čija alkoholna jačina ne prelazi 5,5% vol., gazirana pića koja su obuhvaćena tarifnom oznakom 2206 00 dobivena iz grožđa, jabukovače, kruškovače, voćna vina i slična dobivena iz voća osim grožđa, bilo gazirana ili polugazirana, medovača	1 % vol
3. Pića koja sadrže namočeno voće ili dijelove biljaka	1,5 % vol
4. Sva ostala pića koja sadrže više od 1,2% volumenskog udjela alkohola	0,3 % vol

ANEKS XIII. REFERENTNI UNOSI DIO A – DNEVNI REFERENTNI UNOSI ZA VITAMINE I MINERALE (ODRASLE OSOBE)

1. Vitaminini i minerali koji se mogu naznačiti i njihove referentne hranjive vrijednosti (NRV)

Vitamin A (µg) 800	Klorid (mg) 800
Vitamin D (µg) 5	Kalcij (mg) 800
Vitamin E (mg) 12	Fosfor (mg) 700
Vitamin K (µg) 75	Magnij (mg) 375
Vitamin C (mg) 80	Željezo (mg) 14
Tiamin (mg) 1,1	Cink (mg) 10
Riboflavin (mg) 1,4	Bakar (mg) 1
Niacin (mg) 16	Mangan (mg) 2
Vitamin B6 (mg) 1,4	Fluorid (mg) 3,5
Folna kiselina (µg) 200	Selen (µg) 55
Vitamin B12 (µg) 2,5	Hrom (µg) 40
Biotin (µg) 50	Molbiden (µg) 50
Pantontenska kiselina (mg) 6	Jod (µg) 150
Kalij (mg) 2000	

2. Značajne količine vitamina i minerala

- Kao pravilo, pri odluci što čini značajnu količinu, uzimaju se u obzir sljedeće vrijednosti:
- 15% referentne hranjive vrijednosti naznačene u tački 1. isporučeno u 100 g ili 100 ml u slučaju proizvoda osim pića,
  - 7,5 % referentne hranjive vrijednosti naznačene u tački 1. isporučeno u 100 g ili 100 ml u slučaju pića, i
  - 15% referentne hranjive vrijednosti naznačene u tački 1. po porciji ako pakiranje sadrži samo jednu porciju

DIO B – REFERENTNI UNOSI ZA ENERGIJU I ODABRANE HRANJIVE TVARI OSIM VITAMINA I MINERALA (ODRASLE OSOBE)

Energija ili nutrijent	Referentni unos
Energija	8400 kJ/2000 Kcal
Ukupne masti	70 g
Zasićene masne kiseline	20 g
Ugljikohidrati	260 g
Šećeri	90 g
Proteini	50 g
So	6 g

**ANEKS XIV.
FAKTORI PRETVARANJA
FAKTORI PRETVARANJA ZA RAČUNANJE ENERGIJE**

Izražena energetska vrijednost računa se upotrebom sljedećih faktora pretvaranja:

- ugljikohidrati (osim poliola)	17 kJ/g – 4 kcal/g
- poliolni	10 kJ/g – 2,4 kcal/g
- proteini	17 kJ/g – 4 kcal/g
- masti	37 kJ/g – 9 kcal/g
- salatrim	25 kJ/g – 6 kcal/g
- alkohol (etanol)	29 kJ/g – 7 kcal/g
- organska kiselina	13 kJ/g – 3 kcal/g
- vlakna	8 kJ/g – 2 kcal/g
- eritrol	0 kJ/g – 0 kcal/g

**ANEKS XV.
IZRAŽAVANJE I PREZENTACIJA OZNAKE HRANJIVE VRIJEDNOSTI**

Mjerne jedinice koje se koriste za označavanje hranjive vrijednosti za energetsku vrijednost (kilodžuli (kJ)) i kilokalorije (kcal) i masu (grami (g), miligrami (mg), mikrogrami μ g)) te redoslijed prezentacije informacije, gdje je prikladno, su sljedeće:

Energija	kJ/kcal
Masti	g
Od kojih:	
- zasićene masne kiseline	g
- mononezasićene	g
- polinezasićene	g
Ugljikohidrati	g
Od kojih:	
- šećeri	g
- poliolni	g
- škrob	g
Vlakna	g
Proteini	g
So	g
Vitamini i minerali	Jedinice precizirane u tački 1. Dijela A Aneks XIII.

Temeljem članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine i u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 55. sjednici održanoj 26. lipnja 2013. godine, donijelo je

**PRAVILNIK
O PRUŽANJU OBAVIJESTI POTROŠAČIMA O HRANI
DIO PRVI - OPĆE ODREDBE**

Članak 1.

(Predmet i područje primjene)

- (1) Ovim se pravilnikom utvrđuju opća načela kojima se jamči visok stupanj zaštite potrošača u pogledu obavijesti o hrani, uzimajući u obzir razlike u percepciji potrošača i njihove potrebe za obavijestima, uz istovremeno osiguravanje nesmetanog funkcioniranja unutarnjeg tržišta.
- (2) Ovaj se pravilnik primjenjuje na subjekte u poslovanju s hranom u svim fazama prehrambenog lanca, kada njihovo djelovanje uključuje osiguranje obavijesti o hrani potrošačima.
- (3) Ovaj se pravilnik primjenjuje na sve vrste hrane namijenjene krajnjem potrošaču, uključujući hranu koju isporučuju objekti javne prehrane, te hranu kojom se opskrbljuju objekti javne prehrane.
- (4) Ovaj pravilnik primjenjuje se ne dovodeći u pitanje zahtjeve označavanja za pojedine vrste hrane utvrđene posebnim propisima.

Članak 2.

(Definicije)

- (1) U svrhu ovoga pravilnika, primjenjuju se sljedeće definicije:
  - a) "hrana", "Zakon o hrani", "poslovanje s hranom", "subjekt u poslovanju s hranom", "maloprodaja", "stavljanje na tržište" i "krajnji potrošač" kako su definirani u Zakonu o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04);
  - b) "prerađa", "prerađeni proizvodi" i "neprerađeni proizvodi" kako su definirani u posebnom propisu o higijeni hrane;
  - c) "enzimi u hrani" kako su definirani u posebnom propisu o enzimima u hrani;
  - d) "prehrambeni aditivi", "pomoćne tvari u procesu proizvodnje" i "nosač" kako su definirani u Pravilniku o uvjetima upotrebe prehrambenih aditiva u hrani namijenjenoj prehrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08) i Pravilniku o upotrebi prehrambenih aditiva, osim boja i sladila, u hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 83/08);
  - e) "arome" kako su definirane u posebnom propisu o aromama i nekim sastojcima hrane s osobinama aroma za upotrebu u i na hrani;
  - f) "meso" "mehanički odvojeno meso", "pripravci od mesa", "riblji proizvodi" i "mesni proizvodi" kako su definirani u posebnom propisu o higijeni hrane životinjskog podrijetla;
  - g) "oglašavanje" kako je definirano u članku 28. Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06).
- (2) Pojedini izrazi u smislu ovoga pravilnika imaju sljedeće značenje: